

POSTBUS 3007 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR Haarlem

INGEKOMEN - 2 NOV. 2017

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

dhr A.N.M. Stavenuiter

BEL/OMB

Telefoonnummer +31235143190

stavenuitera@noord-holland.nl

1 | 4

Betreft: Samenwerkingsovereenkomst Monitoringsprogramma
Vismigratie Noordzeekanaal en Ommelanden

Verzenddatum

- 2 NOV. 2017

Kenmerk

998637 / 998653

Uw kenmerk

Geachte leden,

Ter uitvoering van art. 167, tweede lid, van de Provinciewet (inzake de actieve informatieplicht) brengen wij u ter kennis dat wij op 31 oktober jl. het volgende besluit hebben genomen:

1. De Samenwerkingsovereenkomst Monitoringsprogramma Vismigratie Noordzeekanaal en Ommelanden met zeven andere partijen aan te gaan.
2. De portefeuillehouder Water te machtigen tot het aanbrengen van eventuele redactionele wijzigingen in de overeenkomst en om deze namens de provincie te ondertekenen.

Toelichting

Inleiding

Het Noordzeekanaal is vanuit nationaal oogpunt één van de belangrijkste routes voor trekvis die migreren tussen zoet- en zoutwater. Dat komt door de langgerekte zoet-zoutgradiënt die het kanaal typeert. Door deze gradiënt ontstaat een natuurlijke lokstroom en kunnen trekvis zich geleidelijk aanpassen aan de veranderende omstandigheden van het milieu.

In en rond het Noordzeekanaal zal een omvangrijk, meerjarig vismonitoringsprogramma worden uitgevoerd, gericht op de migratie van trekvis en niet-trekvis (zoetwatervis) tussen Noordzee, het Noordzeekanaal en omliggende boezem-/polderwateren. Daartoe wordt een samenwerkingsovereenkomst gesloten tussen de betrokken partijen. Het doel van het monitoringsprogramma is om de routes die de vissen volgen beter in beeld te krijgen, alsmede de knelpunten in die routes en de effectiviteit van de inmiddels aangelegde vispassagevoorzieningen.

Postbus 3007

2001 DA Haarlem

Telefoon (023) 514 3143

Fax (023) 514 3030

Houtplein 33

2012 DE Haarlem

www.noord-holland.nl

De monitoring zal leiden tot een reeks aanbevelingen om verbeteringen tot stand te brengen. Uitvoering van deze aanbevelingen, wat niet tot de scope van het programma behoort, zal de biodiversiteit en de waterkwaliteit ten goede komen, niet alleen in het Noordzeekanaal maar ook in aangrenzende regionale wateren. De visstand is een van de KRW-parameters voor de beoordeling van de ecologische kwaliteit van oppervlaktewateren (KRW = Europese Kaderrichtlijn Water).

Inhoud vismonitoringsprogramma

Het programma kent twee fasen. In de eerste fase, 2017-2019, wordt o.a. de uittrek van schieraal en de intrek van de driedoornige stekelbaars en de glasaal gemonitord. De doelsoorten aal en driedoornige stekelbaars zijn voorbeeldsoorten voor een grotere groep trekvissen als rivierprik, houting en spiering. De tweede projectfase start vanaf 2020 en omvat onder meer een effectmonitoring van de nieuwe zeesluis met de maatregel 'Selectieve onttrekking zout'. Deze tweede fase zal in 2019 concreet worden ingevuld en is verder geen onderdeel van de onderhavige samenwerkingsovereenkomst.

Deelnemende partijen en belang provincie

Rijkswaterstaat (RWS) is de coördinerende partij bij dit monitoringsonderzoek. Verder doen de provincie, hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, hoogheemraadschap Rijnland, waterschap AGV, de gemeente Amsterdam, het Havenbedrijf Amsterdam en Sportvisserij MidWest Nederland mee. De partijen dragen naar rato van hun directe belang bij. De provincie heeft een tweetal belangrijke waterkunstwerken in het gebied: de Willem I-sluis en de Wilhelminasluis.

Juridische en financiële aspecten samenwerkingsovereenkomst

Het doel van de overeenkomst is het vastleggen van afspraken tussen partijen over de scope en planning van het programma, de verantwoordelijkheden, de samenwerking, de kostenverdeling en het beheer van de resultaten. Er is o.a. een stuurgroep, waarin de heer Loggen namens de provincie zitting heeft. De wijze van besluitvorming in de stuurgroep wordt aan de bestuurders overgelaten en is niet vastgelegd in de overeenkomst.

De totale kosten van het monitoringprogramma zijn geraamd op € 853.060,- inclusief BTW. De provincie draagt hiervan € 99.740,-, verdeeld over de periode 2017-2019. RWS is de kasbeheerder en besteedt de externe opdrachten aan (het schieraalonderzoek 2017 is reeds in uitvoering en werd nog door iedere partij afzonderlijk aanbesteed).

Er wordt verrekend op basis van werkelijke kosten.

Vismigratie en nieuwe zeesluis IJmuiden

De vraag kan ontstaan of de geplande nieuwe zeesluis in IJmuiden, en een eventuele verstoring daarvan op de vistrek, de waarde van vismonitoring in de periode 2017-2019 niet zodanig devalueert dat hiervan beter kan worden afgezien. Deze vraag is besproken met RWS en op basis hiervan kan worden geconcludeerd dat van devaluatie van de waarde van het monitoringsprogramma geen sprake zal zijn.

De bedoelde verstoring zal naar verwachting uitblijven omdat er goede vooruitzichten zijn m.b.t. de uittrek van schieraal en ruime mogelijkheden om negatieve effecten van de ingrepen voor intrekende vis (glasaal en driedoornige stekelbaars) te mitigeren. Bovendien zullen de vissen, mocht er door de aanleg van de nieuwe sluis onverhoopt toch sprake zijn van een toename van de migratiebarrière, niet snel gebruik maken van andere migratieroutes dan via IJmuiden.

De uittrekkende schieralen kiezen in hoofdzaak (2/3 deel) voor de route via de spuisluisen en kunnen flexibel reageren op een wijziging in passagemogelijkheden in het complex.

In de huidige situatie zijn de intrekmogelijkheden voor glasaal en driedoornige stekelbaars bij IJmuiden goed, vanwege de vele mogelijkheden om het complex te passeren. Dit is uit meerdere onderzoeken gebleken. Deze situatie is onlangs nog verbeterd met de aanleg van een vispassage in de Kleine Sluis, de meest zuidelijke sluis van het complex. Bij de aanleg van de nieuwe zeesluis wordt ook nog een vispassage gerealiseerd voor deze vissoorten en er komt een grote schutsluis bij die nog meer passagemogelijkheden biedt.

Bij de aanleg van de nieuwe zeesluis zal een voorziening voor 'selectieve zoutonttrekking' worden gerealiseerd. De selectieve zoutonttrekking is een scherm in het Binnenspuikanaal met een opening onderin waardoor water uit de zouttong wordt aangezogen voor de afvoer. Afgelopen zomer is uit een studie door visspecialisten van ATKB gebleken, dat de selectieve zoutonttrekking naar verwachting geen negatief effect zal hebben op de uittrek van schieraal. Voor intrekende vis zullen meerdere passagemogelijkheden worden aangebracht bij de selectieve zoutonttrekking. Mocht uit monitoring blijken dat trekvis bij IJmuiden toch nadelen ondervindt van de ingrepen dan zijn aanvullende maatregelen mogelijk. De passeerbaarheid van de selectieve onttrekking kan bijvoorbeeld worden geoptimaliseerd door aanpassing van de vispassages, of een uitbreiding ervan. Er kunnen op andere locaties vispassages worden gecreëerd, zoals is gebeurd bij de Kleine Sluis.

RWS is hierbij gebonden aan wettelijke verplichtingen. De Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) verbiedt het om een slechte waterkwaliteit op andere waterbeheerders af te wentelen en dat geldt ook voor het aspect vismigratie. De 'voordeur' moet voor de vis open blijven staan, anders

zadelt RWS de andere, regionale, waterbeheerders met een probleem op.

Trekvis zal bij een onverhoopte toename van de migratiebarrière niet zo snel zijn route via IJmuiden verleggen naar een andere locatie, want een alternatief is niet echt aanwezig. Je moet dan denken aan de Nieuwe Waterweg of de Afsluitdijk voor een vergelijkbare uitwisselingsmogelijkheid voor trekvis. Deze routes kosten de dieren veel extra tijd en energie.

In de bestuurlijke notitie (d.d. 1 juli 2017) die bij de overeenkomst is gevoegd staat o.a. de volgende passage: *Tot slot is het nodig om de huidige situatie voor trekvis bij IJmuiden goed in beeld te brengen vanwege de realisatie van de nieuwe zeesluis inclusief mitigerende maatregelen tegen zoutindringing (selectieve zoutonttrekking). Deze wijzigingen in de infrastructuur van de zeesluizen kunnen grote gevolgen hebben voor de passagemogelijkheden van trekvis en daarmee voor de investeringen die door de partners gedaan zijn.*

Deze passage is bedoeld om het belang van monitoring van de vismigratie bij IJmuiden te onderstrepen, zodat eventuele belemmeringen die worden geconstateerd voor trekvis na aanleg van de nieuwe zeesluis kunnen worden weggenomen.

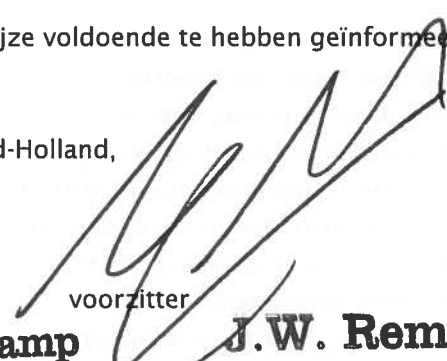
De tekst is wat zwaar aangezet, waardoor het beeld kan ontstaan dat de nieuwe zeesluis het belang van IJmuiden als poort voor trekvis ernstig kan aantasten. Dit zal dus – zie de voorgaande toelichting – geenszins het geval zijn.

Wij gaan ervan uit u op deze wijze voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

voorzitter

R.M. Bergkamp

J.W. Remkes

1 bijlage:

- Samenwerkingsovereenkomst Monitoringsprogramma Vismigratie Noordzeekanaal en Ommelanden + bijlagen